

Από την ενδεικτική ανάλυση για το πρώτο στάδιο εφαρμογής του Ν. 3299/2004 φάνηκε ότι είναι μεγάλη η χωρική συγκέντρωση των ενισχύσεων –και αντίστοιχα των επενδύσεων– στον κλάδο του τουρισμού. Αυτό δεν είναι σίγουρο ότι συμβάλλει στην περιφερειακή ανάπτυξη. Εξάλλου, φαίνεται ότι οι περιφερειακές ενισχύσεις του νόμου διατίθενται σε τομείς στους οποίους έχουν ήδη εξειδικευτεί οι περιφέρειες και άρα το πιθανότερο είναι ότι το κεφάλαιο δεν μετακινείται σε άλλους κλάδους ή σε άλλες περιφέρειες. Το ερώτημα της συμβολής του νόμου στην περιφερειακή ανάπτυξη και σύγκληση είναι αναπάντητο και χρήζει ιδιαίτερης μέριμνας, γιατί οι ενδείξεις δεν οδηγούν με σαφήνεια σε θετικό αποτέλεσμα. Επειδή η ανάπτυξη περι-

φερειών με ταχύτερους ρυθμούς θα τείνει να επιφέρει σύγκλιση με άλλες περιφέρειες της ΕΕ και όχι απαραίτητα τις εθνικές, καλό είναι τα τρία διαφορετικά ζητήματα της συμβολής του νόμου στην περιφερειακή ανάπτυξη, στη σύγκλιση των ελληνικών περιφερειών μεταξύ τους και στη σύγκλιση των ελληνικών περιφερειών με τις περιφέρειες της Ευρωζώνης ή της ΕΕ να μελετώνται ως διακριτά θέματα και όχι ως ενιαία, όπως έχουν παρουσιαστεί στην Έκθεση Αξιολόγησης του Ν. 4399/2016. Είναι πιθανό να λειτουργεί ένα φαινόμενο «ακορντεόν», δηλαδή όταν έχουμε κρίσεις να ενισχύονται επενδύσεις στα μεγάλα αστικά κέντρα, ενώ σε περιόδους ανάπτυξης να ενδιαφέρει περισσότερο τον νομοθέτη η διάχυσή της στην περιφέρεια. Το θέμα χρήζει πιο προσεκτικής μελέτης. Δεν έχει επίσης μελετηθεί αν ο νόμος έχει πολιτισμολογικά αποτελέσματα σε επίπεδο περιφέρειας ή διαπεριφερειακά, που είναι ιδιαίτερα αναγκαία γιατί οι πόροι είναι περιορισμένοι και χρειάζεται να μεγιστοποιούνται τα αποτελέσματα των πολιτικών.

Μια βασική διαπίστωση που διατρέχει το κείμενο της ανάληψης είναι ότι υπάρχει ένα μεγάλο χάσμα μεταξύ των στόχων ή σκοπών (όπως είναι πιο εύστοχο να αποκαλούνται) που τίθενται από τον εκάστοτε αναπτυξιακό νόμο και των αποτελεσμάτων που προκαλούνται. Καλύτερα θα ήταν ο νόμος να έθετε λιγότερους στόχους ή, αν οι στόχοι ήταν τόσο μεγαληπήβολοι όπως αυτοί που παρουσιάζονται στα εκάστοτε κείμενα του νόμου, να ποσοτικοποιεί με μεγαλύτερη σαφήνεια –πάντως και με περισσότερη επιστημονική εγκυρότητα– τον αναμενόμενο βαθμό συμβολής στην επίτευξή τους.

Δεν υπάρχουν εγγυήσεις ούτε συμπεράσματα αξιολόγησης και εμπειρικής διερεύνησης για τη συγκεκριμένη στοχοθεσία, όπως π.χ. αυτή που αφορά το περιβάλλον και τις επιπτώσεις των επενδύσεων σε αυτό. Έτσι, για παράδειγμα, είναι πιθανόν συνολικά οι βιομηχανικές επενδύσεις που εγκρίνονται σε μια περιφέρεια μέσω του νόμου να προκαλούν ρύπανση· εφόσον αυτό δεν εξετάζεται εμπεριστατωμένα ούτε με δειγματοληπτικό έλεγχο, δεν μπορεί να προκύψει και με σαφήνεια το συμπέρασμα της συμβολής στον στόχο αυτό.

Δυστυχώς δεν υπάρχουν στοιχεία για την απόρριψη επενδύσεων, την εφαρμογή ποινών και γενικότερα την ορθή χρήση του νόμου (βάσει και των στόχων). Τα κοινά επίπεδα έγκρισης, χρηματοδότησης και αξιολόγησης που παρουσιάστηκαν για μια χρονική περίοδο μαρτυρούν την ολοκλήρωση των επενδύσεων που αρχικά εγκρίνονται, χωρίς όμως να υπάρχουν και εχέγγυα ότι οι επενδύσεις υπόκεινται σε ελέγχους κατά την υλοποίηση του έργου.